

Conferința Științifică Națională

„PORTUL POPULAR – EXPRESIE A ISTORIEI ȘI CULTURII NEAMULUI” Ediția a III-a

La 22 iunie 2023 a avut loc Conferința Științifică Națională cu tema: „PORTUL POPULAR – EXPRESIE A ISTORIEI ȘI CULTURII NEAMULUI” (Ediția a III-a) organizată de Institutul Patrimoniului Cultural. Evenimentul a fost realizat în parteneriat cu Institutul de Cercetare, Dezvoltare și Inovare, Universitatea ”Constantin Bâncuși” din Târgu Jiu (România); Comisia Națională pentru Salvagardarea Patrimoniului Național Imaterial și Universitatea Pedagogică de Stat ”Ion Creangă” din Chișinău. Lucrările conferinței au avut loc în incinta Institutului Patrimoniului Cultural.

Organizarea conferinței științifice și editarea culegerii de rezumate a fost posibilă grație susținerii financiare acordate de către Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare în cadrul proiectului din Programul de Stat (2020–2023): 20.80009.1606.02 „Evoluția tradițiilor și procese etnice în Republica Moldova: suport teoretic și aplicativ în promovarea valorilor etnoculturale și coeziunii sociale”. Conferința s-a desfășurat în format mixt: participare directă și online.

La Ediția a III-a a Conferinței Științifice Naționale „PORTUL POPULAR – EXPRESIE A ISTORIEI ȘI CULTURII NEAMULUI” au participat 30 de cercetători din Republica Moldova, România, Luxemburg și Turcia.

Cu un cuvânt de salut au venit: Dr. Ion URȘU, Director al Institutului Patrimoniului Cultural, președintele Comitetului de organizare, unde în alocuțiunea sa a menționat că ”...promovarea și valorificarea portului popular nu pot fi realizate fără cercetarea științifică... doar prin studiile elaborate de către specialiștii din domeniu putem determina autenticitatea și simbolistica costumului popular din diferite zone locuite de români, astfel evenimentele științifice de astăzi vin să completeze și să consolideze acest fenomen apărut în ultimii ani de valorificare și promovare a costumului popular”...”Ia este ca o gramatică bine structurată, cu simboluri bine precizate care spun povești, narațiuni despre identitatea culturală, antropologică a unui sine puse într-un context, într-un microcosmos și deopotrivă într-un macrocosmos”, menționează în mesajul de salut Iulian COSTACHE, cadru didactic al Universității din București, afiliere diplomatică, consilier cultural în cadrul Ambasadei Române din Berlin.

Prezența doamnei Andreea TANASESCU, fondator al comunității La blouse roumaine și iniția-

toarea Zilei Universale a Iei, datorită Domniei fiind realizat dosarul de înscriere a iei românești cu altă în Patrimoniul Cultural Imaterial al Umanității UNESCO, a entuziasmat și onorat publicul. Andreea TĂNĂSESCU a venit cu un mesaj de felicitare pentru această reuniune academică duplex și a remarcat importanța perpetuării acestei tradiții.

Aniela BALACESCU, Directorul Institutului de Cercetare, Dezvoltare și Inovare din cadrul Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, România, a specificat că o ie autentică transmite sentimente puternice, emoții de speranță, care poartă tradiția autentică, dar, în același timp, și modernitatea. Ia este un simbol care unește inimile, indiferent unde ne-ar duce drumurile... o singură istorie, un singur cod genetic al neamului românesc. În opinia dr. Valentina URȘU, conf. univ., Directorul Școlii doctorale Istorie. Patrimoniul Cultural. Modernitate de la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău ia românească „include prezentul și trecutul, în numele viitorului, eliminând granițele și sprijinind tradițiile culturale pentru a rezista trecerii timpului”.

După cum menționează doctor Lucian Ion MEDAR de la Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, costumul tradițional autentic românesc reprezintă unul dintre cele mai importante și valoroase elemente culturale și istorice pe care le are România. Este un punct de reper al identității naționale, ce relevă diferențe culturale și determină evoluția poporului român, scoțând în evidență caracteristicile care definesc modul tradițional de viață și credința puternică în Dumnezeu. Acesta reflectă arta populară românească, dar și setea de frumusețe, de creație și dragoste pentru pământ.

În cadrul ședinței plene, L. I. Medar a vorbit și despre elementul principal al costumului popular, care este cămașa, purtată atât de femei, cât și de bărbați, dar și despre simbolurile românești tradiționale cusute pe ie, ce emană o formă de energie pozitivă, care protejează, dar și încântă privirea. Despre similitudini și diferențe ce se remarcă în portul tradițional al tuturor categoriilor și subcategoriilor de vârstă a vorbit cercetătorul științific Raisa Osadci. Dumneaei menționează că portul tradițional incifrează informații referitoare la persoana purtătoare. În comunicarea sa a vorbit despre aspectele specifice vestimentației, încălțăminteii, gătelii capului și bijuteriilor purtate în funcție de cate-

goria de vârstă din care face parte purtătorul. Deși fenomenele abordate au multiple variante zonale și locale, precum și cronologice, a evidențiat cu prevalare, caracteristicile unitare ale faptelor culturale respective în mediul tradițional românesc. O abordare destul de interesantă a fost făcută de către Dr. Aron JINARU, Centrul PISC Luxemburg, menționând că proverbele reprezintă înțelepciunea, iile reprezintă frumosul brodat cu înțelepciune, iar aceste proverbe românești, la fel ca portul popular, l-au însoțit pe om dintotdeauna, fiind părți ale existenței sale prin viața trecătoare. Sugestiv, ia românească, intrată în lumea proverbelor, leagă sufletește călătorul de casa părintească și de afecțiunea maternă, făcând o paralelă între proverbe și ie scoțând în evidență trăinicia acestora și indispensabilitatea lor în viața oamenilor.

Discuțiile științifice s-au derulat în cadrul a 2 secțiuni cu următoarele arii tematice: COSTUMUL TRADIȚIONAL CA REFLEXIE A ISTORIEI ETNICE ȘI FACTOR DE IMPACT IDENTITAR. În cadrul acestei secțiuni au fost prezentate subiecte legate de ie și alte aspecte legate de tradiții și obiceiuri culturale autentice, dar și despre salvagardarea valorilor tradiționale. De exemplu, dr. George NICULESCU de la Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, în comunicarea „Ia, sursă de inspirație pentru creatorii de artă”, menționează că, „deși costumele populare sunt purtate foarte puțin și doar la evenimente tradiționale, mai ales de vârstnici, începe să fie atractiv pentru omul modern, iar modelele populare sunt adoptate în diverse creații de designerii contemporani. O ie autentică transmite sentimente puternice, de emoție, de speranță și de bucurie celor care o poartă, indiferent de zona geografică. Deși pare o contradicție, prin modele, culori, tehnici de broderie, forme, iile sunt unicate, adaptându-se la specificul fiecărui purtător, dar și universale. Ele poartă în sine tradiția autentică, dar și modernitatea”. Dumnealui a demonstrat că Ia românească reprezintă o sursă de inspirație în continuă creștere pentru creatorii de artă.

O comunicare destul de interesantă a fost despre Sânzienele îmbrăcate în ie, care înobilează frumosul și puritatea. Cercetător științific II Corina Ana BORCOSI de la Institutul de Cercetare, Dezvoltare și Inovare de la Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, România, în această comunicare relatează și analizează despre sânziene și despre semnificațiile credințelor populare referitoare la sânzienele îmbrăcate în ia românească. Ea menționează că „ia românească, acest obiect vesti-

mentar autentic românesc ne ajută să ne cunoaștem propriile origini – de unde venim, cui aparținem, ce am primit și ce trebuie să dăm mai departe – cu alte cuvinte, ne reconectază cu trecutul”.

Alte subiecte destul de importante au fost despre Articolele de giuvaiererie menționate în foile de zestre ale fiicelor de boieri din Țara Moldovei (sec. al XVII-lea – începutul sec. al XIX-lea), Fotografiile vechi – sursă de cercetare a tradițiilor în vestimentația evreilor din Basarabia, Portul popular în diverse versiuni ilustrative ale baladei „Meșterul Manole”, Cercetarea și clasificarea portului lipovenilor din Republica Moldova ca modalitate de salvagardare a culturii tradiționale și de reprezentare a realităților etnoculturale contemporane (contribuții la definirea problematicii), Dimensiunea imagologică a descântătoarelor: chipuri, vestimentație, ținute, mod de habitat (aspecte etnoculturale și antropologice), Influența vest – europeană asupra vestimentației elitei comerciale autohtone (sfârșitul sec. al XVIII-lea – începutul sec. al XIX-lea), Meșterul pielăritului și produsul acestuia reflectate în credințe și superstiții.

Acest fapt a oferit posibilitatea unor prodigioase discuții în aspect comparativ, în cadrul cărora au fost remarcate similitudini și diferențe, ce țin de imaginea, simbolurile, arhetipurile, concepțiile, cadrul ritualic și cel cotidian de utilizare a ansamblurilor de îmbrăcăminte tradiționale sau doar a unor piese vestimentare sau de podoabă.

În cadrul celei de-a doua secțiuni – CULTURA TRADIȚIONALĂ: ARHAISM ȘI ACTUALITATE – a fost luată în dezbatere o mare diversitate de subiecte referitoare la imaginile inexplorate ale romilor din orașul Soroca (anii 60 ai sec. XX) relevate în desenele pictorului Mihail Gorșman (1902–1972), Etnoecologia – concept și arii culturale, Prelucrarea artistică a pietrei în zona Codrilor Orheiului reflectată în filmul documentar din RSS Moldovenească, Asemănări și deosebiri referitoare la unele aspecte etnoculturale din dreapta și din stânga Nistrului (Republica Moldova) remarcate de turiști străini, Imaginea fântânii: de la național la universal.

Discuțiile au fost deosebit de interesante, datorită participării la conferință a cercetătorilor care s-au referit la vestimentația tradițională s-au a unor piese vestimentare, specifică altor arii etnice (slavă, evreiască, romă etc) dar și despre concepte și arii culturale.

Astel, lucrările Conferinței Științifice Naționale „PORTUL POPULAR – EXPRESIE A ISTO-

RIEI ȘI CULTURII NEAMULUI” (Ediția a III-a) au scos în evidență anumite probleme de interes comun în domeniul revalorificării corecte a vestimentației tradiționale autentice, precum și a instruirii cadrelor în sarcina cărora se află realizarea acestui proces. Au fost propuse soluții în vederea promovării portului tradițional autentic, recuperării identității etnice, a sentimentului de mândrie de neam și respectului pentru valorile tradiționale ale etniilor conlocuitoare. Rezultatele acestor cercetări vor servi la completarea literaturii de specialitate cu studii referitoare la vestimentația tradițională autentică dar și la elaborarea de răspunsuri, avize și expertize în cadrul comisiilor ministeriale, raionale sau altor structuri și organizații care doresc să păstreze și să promoveze portul popular autentic. Această conferință științifică vine în susținerea activităților, care promovează tradițiile, ideile, prac-

ționale culturale naționale iar rezultatele științifice obținute au fost valorificate în scopul elaborării materialelor științifico-didactice, fapt care a asigurat transmiterea tradițiilor și obiceiurilor în mediul studentesc și, astfel, vor asigura conștientizarea de către societate a valorilor culturale autentice salvarea valorilor tradiționale;

Aducem sincere mulțumiri partenerilor pentru suportul și implicarea importantă la organizarea și desfășurarea evenimentului, cercetătorilor pentru participare și implicare activă în dezbateri.

Carolina COTOMAN

